

Kimya Yazılı Özeti

SİMYACILAR TEMEL HEDEF

Sonsuz Zenginlik

- Tüm metalleri altına çevirme

SİMYA

- Teorik temel yok
- Sistematik bilgi birikimi sağlamaz.

Sonsuz Yaşam

- Ölümsüzlük iksirini bulma

KİMYA

- Teorik temel var
- Sistematik bilgi birikimi sağlar.

Simyadan Kimyaya Aktarılan

Bulgu	Yöntem	Madde	Araç - Gereç
● Barutun keşfi ● Boyar madde keşfi ● Alaşım üretimi ● Seramik üretimi ● Esans üretimi ● Mürekkep üretimi ● Cam üretimi	● Damıtma ● Özütleme ● Süzme ● Çözünme ● Aktarma ● Kristallendirme ● Çalkalama ● Öğütme ● Mayalanma	● Şap ● Kil ● Kükürt ● Altın ● Gümüş ● Cıva ● Göz taşı ● Kıbrıs taşı	● Sofra tuzu ● Zaç yağı ● Kezzap ● Tuz ruhu ● Sirke ruhu ● Kral suyu ● Kireç taşı ● Kostik
			● Damıtma imbiği ● Su terazisi ● Beher ● Huni ● Fırın

KİMYANIN SEMBOLİK DİLİ

Özellik	Element	Bileşik
Saf maddedir.	✓	✓
Hâl değişimleri dışında homojendir.	✓	✓
Belirli ayırt edici özellikleri vardır.	✓	✓
Tek cins tanecik içerir.	✓	✓
Tek cins atom içerir.	✓	✗
En az iki cins atom içerir.	✗	✓
Sembollerle gösterilir.	✓	✗
Formüllerle gösterilir.	✗	✓
Fiziksel yollarla bileşenlerine ayrılır.	✗	✗
Kimyasal yollarla bileşenlerine ayrılır.	✗	✓

! Bileşikler, bileşenlerinin özelliklerini taşımaz.

ELEMENT GÖSTERİMİ

Periyodik Tablodaki ilk 20 elementin adı ve sembolü

Element Adı	Sembolü	Element Adı	Sembolü	Element Adı	Sembolü	Element Adı	Sembolü
Hidrojen	H	Karbon	C	Sodyum	Na	Kükürt	S
Helyum	He	Azot	N	Magnezyum	Mg	Klor	Cl
Lityum	Li	Oksijen	O	Alüminyum	Al	Argon	Ar
Berilyum	Be	Flor	F	Silisyum	Si	Potasyum	K
Bor	B	Neon	Ne	Fosfor	P	Kalsiyum	Ca

Periyodik sistemin ilk 20 element dışında yaygın olarak kullanılan diğer elementler:

Element Adı	Sembolü	Element Adı	Sembolü	Element Adı	Sembolü	Element Adı	Sembolü
Krom	Cr	Nikel	Ni	Brom	Br	Baryum	Ba
Mangan	Mn	Bakır	Cu	İyot	I	Cıva	Hg
Demir	Fe	Çinko	Zn	Gümüş	Ag	Altın	Au
Kobalt	Co	Kurşun	Pb	Kalay	Sn	Platin	Pt

BİLEŞİK GÖSTERİMİ

Formülü	Yaygın Adı	Formülü	Yaygın Adı
H ₂ O	Su	NH ₃	Amonyak
HCl	Tuz Ruhü	NaCl	Yemek tuzu
H ₂ SO ₄	Za Yağı	NaOH	Sud-kostik
HNO ₃	Kezzap	KOH	Potas-kostik
CH ₃ COOH	Sirke Asidi	KNO ₃	Güherçile
CaCO ₃	Kireç Taşı	CuSO ₄	Göz taşı
CaO	Sönmemiş Kireç	Na ₂ CO ₃	amaşır Sodası
Ca(OH) ₂	Sönmüş Kireç	NaHCO ₃	Yemek

GÜVENLİK UYARI İŞARETLERİ

Yanıcı madde

Yakıcı madde

Aşındırıcı (Korozif) madde

Tahriş edici madde

Patlayıcı madde

Zehirli (Toksik) madde

Radyoaktif madde

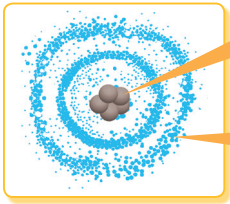

Çevreye zararlı madde

ATOM MODELLERİ

Dalton Atom Modeli	Thomson Atom Modeli	Rutherford Atom Modeli	Bohr Atom Modeli	Modern Atom Teorisi
İlk bilimsel atom modeli	Atomdaki (+) ve (-) yükten ilk bahseden	Atom ekirdeğinden ilk kez bahseden	Uyarılmış ve temel hâl kavramlarından ilk bahseden	- Heisenberg belirsizlik ilkesi - Elektron bulutu (orbital)

ATOMUN YAPISI

Çekirdek

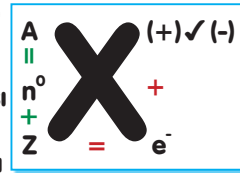
- proton (p⁺) = 1 akb
  - nötron (n⁰) = 1 akb
- Elektron Bulutu**
elektron (e⁻) ≈ 0 akb

Kütle Numarası (Nükleon Sayısı)

Nötron Sayısı

Atom Numarası (ekirdek Yüğü) (Proton Sayısı)

$$A = n^0 + Z$$

İyon Yüğü

Elektron Sayısı

$$Z = e^- + \text{yük}$$

Nötr Atom

→ Pozitif yüklü tanecik (p⁺) = Negatif yüklü tanecik (e⁻)

İyon

→ Elektron almış ya da vermiş tanecik

Elektron Almış

Negatif yüklü iyon
Anyon

Elektron Vermiş

Pozitif yüklü iyon
Katyon

İZOTÜRLER

${}^1_1\text{H}$
Hidrojen

${}^2_1\text{D}$
Döteryum

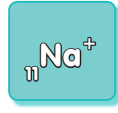
${}^3_1\text{T}$
Tridyum

Kimyasal Özellik

e⁻ tarkli

FARKLI

13
8 B
5

14
8 C
6

izoton

$\begin{array}{c} 13 \\ 8 \\ 5 \end{array} \text{B}$	$\begin{array}{c} 16 \\ 8 \\ 8 \end{array} \text{O}$	$\begin{array}{c} 11 \\ 11 \end{array} \text{Na}^+$	$\begin{array}{c} 9 \\ 9 \end{array} \text{F}^-$

izobar

$\begin{array}{c} 14 \\ 8 \\ 6 \end{array} \text{C}$	$\begin{array}{c} 14 \\ 7 \\ 7 \end{array} \text{N}$

Fiziksel ve Kimyasal Özellik farklıdır.

PERİYODİK SİSTEM

Dimitri Mendeleev

- Bilinen 63 elementi inceledi.
- Hazırladığı periyodik sistemde elementleri artan **atom kütlelerine** göre sıraladı.

Henry Moseley

- X - ışınlarıyla deney yaptı. Elementlerin atom numaralarını buldu.
- Periyodik sistemde elementleri artan **atom numaralarına** göre sıraladı.

PERİYODİK SİSTEMDE YER BULMA

Atomun nötr ve temel hâldeki katman elektron dağılımını yaz.

Elektron içeren toplam katman sayısı = Periyot sayısı

Son katmandaki toplam elektron sayısı (değerlik elektron sayısı) = Grup numarası

Örnek

3. periyot

${}_{15}\text{P} =$

$2e^- \quad 8e^- \quad 5e^- \rightarrow 5A \text{ grubu}$

PERİYODİK ÖZELLİKLER

The diagram shows the periodic table with elements color-coded by groups. The groups are labeled as follows:

- Group 1: Pink square
- Group 2: Light blue square
- Group 3: Yellow square
- Group 4: Orange square
- Group 5: Green square
- Group 11: Pink circle
- Group 12: Light blue circle
- Group 13: Yellow circle
- Group 14: Orange circle
- Group 15: Green circle
- Group 16: Red circle
- Group 17: Purple circle
- Group 18: Brown circle

Labels for the groups are placed above the corresponding elements:

- Metal (Groups 1-10)
- Ametal (Groups 13-18)
- Yarı metal (Groups 11-12)
- Soy gaz (Group 18)
- Hangi sınıfa dahil olduğu belirsizdir. (Group 10)

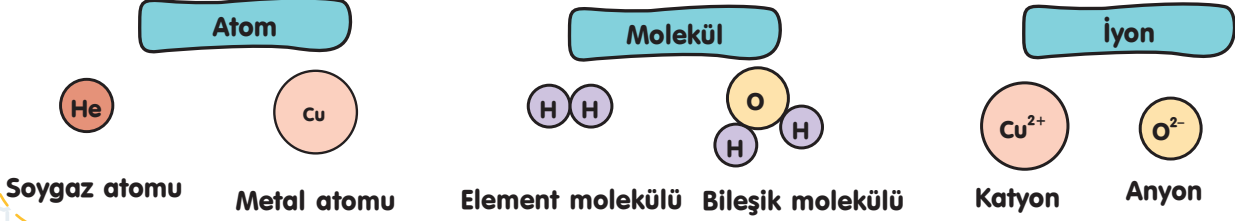
**Metallik
Aktiflik
Atom yarıçapı
artar.**

Ametallik aktiflik
İyonlaşma enerjisi
Elektron ilgisi
Elektronegatiflik
Genellikle
artar.

EN BÜYÜKLER

- Atom Yarıçapı = Fransiyum (Fr) = 7. Periyot, 1A grubu
- İyonlaşma Enerjisi = Helyum (He) = 1. periyot, 8A grubu
- Elektron ilgisi = Klor (Cl) = 3. periyot 7A grubu
- Elektronegativite = Flor (F) = 2. periyot, 7A grubu
- Metalik Aktivlik = Fransiyum (Fr) = 7. periyot, 1A grubu
- Ametalik Aktivlik = Flor (F) = 2. periyot, 7A grubu

Kimyasal Türler

Kimyasal Türler Arası Etkileşimler

Bağlanan Türler Göre

Atomlar
Arası
Bağlar

Moleküller
Arası
Bağlar

Bağın Sağlamlığına Göre

Güçlü Etkileşimler > 40 kJ/mol > Zayıf Etkileşimler

Kimyasal Bağlar

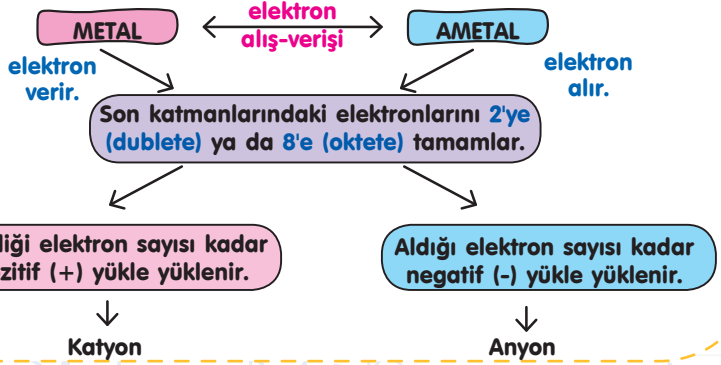
→ İyonik bağ
→ Kovalent bağ
→ Metalik bağ

Fiziksel Bağlar

→ Van der Waals
kuvvetleri
→ Hidrojen bağı

İYONİK BAĞ

Zıt yüklü iyonların birbirini elektrositativ çekim kuvveti ile çekmesi sonucu oluşur.

ELEMENTLERİN LEWIS YAPISI

1. adım

Elementin katman elektron dizilimi yazılır.

2. adım

Son katmandaki elektron sayısı bulunur.

3. adım

Element sembolü yazılır.

4. adım

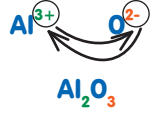
Element sembolünün çevresine değerlik elektron sayısı kadar nokta konur.

Element	Katman Elektron Dağılımı	Lewis Yapısı
${}_3\text{Li}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 1e^- \end{array}$	$\text{Li} \cdot$
${}_4\text{Be}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 2e^- \end{array}$	$\cdot \text{Be} \cdot$
${}_5\text{B}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 3e^- \end{array}$	$\cdot \text{B} \cdot$
${}_6\text{C}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 4e^- \end{array}$	$\cdot \text{C} \cdot$
${}_7\text{N}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 5e^- \end{array}$	$\cdot \text{N} \cdot$
${}_8\text{O}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 6e^- \end{array}$	$\cdot \text{O} \cdot$
${}_9\text{F}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 7e^- \end{array}$	$\cdot \text{F} \cdot$
${}_{10}\text{Ne}$	$\begin{array}{c} \text{)} \quad \text{)} \\ 2e^- \quad 8e^- \end{array}$	$\cdot \text{Ne} \cdot$

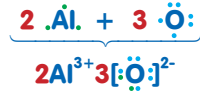
İYONİK BAĞLI BİLEŞİKLERİN LEWİS YAPISI

Element	Katman Elektron Dağılımı	Değerlik Elektron Sayısı	e ⁻ alma / verme	Oluşturduğu İyon
¹³ Al	2e ⁻ 8e ⁻ 3e ⁻	3	3e ⁻ verir	Al ³⁺
⁸ O	2e ⁻ 6e ⁻	6	2e ⁻ alır	O ²⁻

Bileşik Formülü

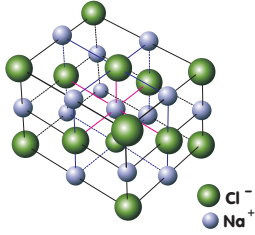

Lewis Yapısı

İYONİK BİLEŞİKLERİN ÖRGÜ YAPISI

- İyonik bağlı bileşiklerde zıt yüklü iyonlar itme ve çekme kuvvetlerini dengeleyecek şekilde bir arada bulunur.
- Zıt yüklü iyonların bir araya gelerek düzenli bir kristal örgü yapı olur.
- İyonik bağlı bileşiklerde kristal örgü yapısında her bir iyon belirli sayıda zıt yüklü iyon tarafından çekilir.
- İyonik bileşiklerde tekrarlayan yapısal birimlere birim hücre denir.

İYONİK BİLEŞİKLERİN ÖZELLİKLERİ

- Erime ve kaynama noktaları yüksektir.
- Oda koşullarında katıdır.
- Serttir. Bu nedenle herhangi bir zorlamada kırılır.
- İyonik bağlı bileşiklerin elektrik iletkenlikleri şöyledir:
  - Katı Hâlde = iletmez.
  - Sıvı Hâlde = iletir.
  - Sulu Çözeltisi Hâlinde = iletir.

İYONİK BİLEŞİKLERİN ADLANDIRILMASI

Metalin adı + Ametalin iyon adı

Kurala Göre

Ametal Adı + "-ür" eki
Cl⁻ = Klorür
F⁻ = Florür
Br⁻ = Bromür

KCl

Potasyum Klorür

Kurala Uymayanlar

O²⁻ = Oksit
S²⁻ = Sülfür
H⁻ = Hidrür
N³⁻ = Nitrür
P³⁻ = Fosfür

Na₂S

Sodyum Sülfür

! Değişken değerlikli metal varsa;

Metalin adı (Yükü) + Ametalin iyon adı

Değişken Değerlikli Metaller

Fe ²⁺ = Demir(II)	Fe ³⁺ = Demir(III)
Cu ⁺ = Bakır(I)	Cu ²⁺ = Bakır(II)
Hg ⁺ = Cıva(I)	Hg ²⁺ = Cıva(II)
Pb ²⁺ = Kurşun(II)	Pb ⁴⁺ = Kurşun(IV)
Mn ²⁺ = Mangan(II)	Mn ⁴⁺ = Mangan(IV)

Cu₂O

Bakır(II)oksit

Metalin Adı + Kökün Adı ⇒ MgSO₄ = Magnezyum sülfat

Kökün Adı + Kökün Adı ⇒ NH₄NO₃ = Amonyum nitrat

Kökün Adı + Ametalin Anyon Adı ⇒ (NH₄)₂S = Amonyum sülfür